

BETON

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 56, GOD. III, BEOGRAD, UTORAK, 14. OKTOBAR 2008.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.co.yu, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 28. oktobra

MIXER

Piše: Dragan Nikolić

IZMEĐU DUŽINE I BRZINE

Refleksije o sajberizaciji serbskog queer življa

*„We exist in a world of pure communication, where
looks do not matter and only the best writers get laid“
(Anonimni korisnik gej chat-a, Woodland)*

DISCLAIMER UMEMO UVEDA

Na samom početku, par napomena. Ideja autora teksta je da prikaže položaj homoseksualaca u savremenom srpskom društvu kroz prizmu upotrebe komunikacione tehnologije. Za tu svrhu, slika o životu prosečnog muškog homoseksualca sajber generacije biće prikazana u kontrastu prema dve storije homoseksualnih udarnika koji su svoju homo-biografiju gradili u stvarnom vremenu i prostoru. Dakle, akcenat je stavljen na muške homoseksualce, što ne znači da su korisnice nezanimljive za istragu, već da ženski deo zajednice karakterišu drugačije osobenosti. Isto tako, tekst obiluje rečima iz engleskog jezika, što nije posledica želje da se bude „moderan“ već uverenja da iste reči gube na ošttrini prevodom na srpske ekvivalente. Prevod za svaku od njih (closet, cyber, LGBT, dildonics itd) može se naći u skoro svakom online rečniku.

PRIČA

U skorašnjem razgovoru koji sam vodio sa sredovećnim profesorom, deklarisanom gej osobom (naravno, u vrlo, vrlo uskom krugu poznanika), sagovornik mi je saopštio nekoliko opservacija, koje me nagneše da malo više porazmislim o antinomijama gej egzistencije na brdovitom Balkanu. Pomenio sam da pišem rad o uticaju i ulozi interneta u životu prosečnog srpskog muškog homoseksualca, paralelno iznoseći lične refleksije na pomenutu temu. Čim sam završio sa pričom, gos'n profesor se od srca nasmejao.

Ubrzo, bio sam počastvovan biserima mudrosti brušenim tokom dugogodišnjeg staža u „branši“. Najinteresantniji momenat bio je emocionalni naboj i želja sagovornika da što bolje predstavi svoju storiju o tome kako su to činile prave „pederke“ nekad, lamentirajući nad samoupravnim rajem sedamdesetih.

„Ne znam čega interesantnog ima u besomučnom pretraživanju sceniranih bezglavih slika na www gay portalima... Trik je (bio) da se okusi prava avantura, da se izađe malo iz sobe...“

Svestan da je eks-Yu socijalizam bio liberalniji od sovjetskog modela, ipak nisam bio sklon da poverujem (možda) romansiranoj verziji priče o slobodnoj muškoj ljubavi na plažama i sprudovima oko tadašnje gej Meke – Dubrovnika. Štaviše, pred očima su mi iskravale slike Štajge, Železine, te smradom ophrvanog Staklenca koje stekoh čitajući dnevnik Uroša Filipovića (*Staklenac*). A onda u stilu Keri Bredšo zapitah se iskreno – kakvo je bilo stanje stvari dok gejevi nisu imali računare? Ima li neke razlike između tadašnjih „hrabrih“ gejeva (diskutabilno je i koliko su oni tada sebe videli kao takve, što je za drugu raspravu) i novostasale sajber generacije „politički korektnih“. Ko-

MIXER

Dragan Nikolić: Između dužine i brzine

CEMENT

Goran Cvetković: Manjak radosti

ŠTRAFTA

Kristina Rac: Krvotok od benzina

VREME SMRTI I RAZONODE

Miloš Živanović: The Ham-Ham Brothers II

POSTAVLJA SE PITANJE U KOJOJ MERI KOMUNIKACIJA PUTEM INTERNETA, U TRADICIONALNO HOMOFONOM SOCIJALNOM KONTEKSTU, MOŽE SVOJIM „KOMUNIKATORIMA“ DA PRUŽI „TOPLI“ OSEĆAJ PRIPADNOSTI ZAJEDNICI? ILI SUPROTNO, DA LI JE TO KOMUNIKACIJA KOJA SE SVODI NA BESOMUČNO NAKLAPANJE PREKO ŽICE SA RETKIM IMPLIKACIJAMA U STVARNOSTI

načno, da li upotreba interneta doprinosi intenziviranju nekih kvalitetnih aspekata gej života (pripadnost, komunikacija, širenje mreže poznanstava) ili se najvećim delom svodi na eksperimentisanje, te instrumentalizaciji pomenutog medij u cilju pribavljanja seksualnih beneficija?

ZLATNO DOBA ILI „KADA NIJE BILO KOMPJUTERA...“

Koncept „zlatno doba“ u bilo kakvoj interpretaciji upućuje na period vladavine vrline, sklada, napretka. Uglavnom se ovi periodi završavaju kritičnim događajem posle kojeg ništa nije onako kako je do tada bilo. Period samoupravnog sporazumevanja, posmatrano kroz ekonomski napredak ili kroz kritiku bratstva i jedinstva i njenog praktičnog sprovođenja, u mozgovima većine stanovništva Zapadnog Balkana ostaje urezan kao zlatni period.

Svakako, sa ovim se ne bi složila većina populacije homoseksualaca, prvenstveno zbog zakonskog sankcionisanja homoseksualnog čina, a zatim i čitavog spleta moralno-praktičnih reperkusija.

No, da li je sve bilo tako crno? Uputno je opet se vratiti na dnevnik drugačijeg zavodnika, *Staklenac*. Kroz hronologiju ličnog homo-sazrevanja junaka, ali i kroz opise životnih okolnosti epizodnih likova može se prozreti svakodnevič života socijalističke utopije na izmaku. Iako autor u delu i intervjuima eksplicitno izražava negativan stav prema „patrijarhalno, pravoslavno komunističkoj“ atmosferi Jugo-socijalističke utopije te dominantnom nazadno-nakaradnom mentalnom skriptu novo(komponovano)g srpskog društva u kome bilo kakav alternativni način života ne nalazi pogodno tle da se razvije, između redova, u živopisnim opisima seksualnih avantura, može se nazreti

specifičan „sportski duh“ plejade homoseksualaca beogradskog asfalta. Dva su motiva koja preovladavaju u Uroševim opisima: *lovne* aktivnosti (pecanje, odlazak u šumu) i blisko povezano sa ovim aktivnostima, insistiranje na „klasičnim“ vrednostima gabarita muških polnih organa kao nusprodukata uspešnog lova u mutnom.

Pa tako, na jednom mestu Uroš veli:

Zavođenje gej tipova je uglavnom nerizičan lov na pitome životinje. Lov na heteroseksualce je opasan lov na divlje zveri, sa potpuno neizvesnim ishodom.

Dakle, kao i u svakom lovu, neizvesnost doprinosi podizanju sportskog duha. Štaviše, autor ovom lovu pridodaje i misionarski karakter te nekoliko pasusa dalje izjavljuje:

DO U REALLY
WANT TO
HURT ME?

Ilustracije: Nikola Korać

...povremeno se osećam kao hrišćanski misionar koji preobraća divlje urođenike u pravu veru.

Upravo ove hazardske momente nekadašnjih homoseksualnih udarnika, saopštene malo eufemističnije, naglašavao je moj sagovornik sa početka teksta.

Šta se u međuvremenu desilo?

TEORIJA

Anonimnost u socijalnom „vakuumu“ koji internet-komunikacija omogućava svojim korisnicima doprinela je povećanom prisustvu ovog vida opštenja, posebno među pripadnicima seksualnih manjina.

Na ovaj način posmatrano, deficit (fizičkih) mesta na kojima se pripadnici seksualnih manjina mogu okupljati biva ublažen svojevrsnim virtualnim supstitutom. Prethodno pomenuti vakuum/sajberprostor postaje specifična vrsta „trećih mesta“, kombinujući socijabilnost javnih mesta sa anonimnošću *closet*-a¹. Kao takav, ovaj prostor je pogodno i sigurno tle za eksperimentisanje sa ličnim queer identitetima, sa tendencijom da se oni u perspektivi materijalizuju u realnom vremenu i prostoru.

Okupljanje dovoljnog broja ljudi u sajber-prostoru oko teme koja većinu bar indirektno zanima, te o kojoj je ta većina sposobna da komunicira i razmenjuje misli i informacije dovoljno dugo, proizvodi socijalnu agregaciju, popularno nazvanu virtuelna zajednica. Postavlja se pitanje u kojoj meri komunikacija putem interneta, u tradicionalno homofobnom socijalnom kontekstu, može svojim „komunikatorima“ da pruži „topli“ osećaj pripadnosti zajednici? Ili suprotno, da li je to komunikacija koja se svodi na besomučno naklapanje preko žice sa retkim posledicama u stvarnosti.

Manuel Castells bi bio sklon tvrđenju da pomenuta „toplina“, inherentna opštenju u zajednici, ne ide ruku pod ruku sa novim vidom komunikacije. Nedostatak komuniciranja „oči u oči“ ostavlja prostor ispraznoj i površnoj društvenosti što u daljoj perspektivi ima za posledicu inhibiciju realne, „offline“ komunikacije, izraženu kroz nedostatak angažovanosti u primarnim društvenim grupama, nezainteresovanost za neposredni socijalni kontekst, te ultimativno, socijalnu izolaciju jedinke. U sličnoj interpretaciji, internet komunikacija je najpodobnija za introvertne i pasivne korisnike čiji je jedini interes puko praćenje/prelistavanje (*lurk*) onog šta se dešava na portalima.

Sa druge strane, neki teoretičari pripisuju ovakvoj komunikaciji pozitivni uticaj. Pored toga što obezbeđuje dostupnost informacija vezanih za bitne aspekte svakodnevne marginalizovanih društvenih grupa, ovaj način doprinosi intenziviranju socijalnih kontakata članova pomenutih grupacija. Serija istraživanja u Sjedinjenim Državama utvrdila je da postoji pozitivna korelacija

BETONJERKA POLUMESECA

Otkad su nam zaboli nož u leđa, još snažnije se busamo u prsa.

Tomislav Marković

između „online“ i „offline“ socijalnog angažmana homoseksualaca. Po Katz-u, korisnici interneta tendiraju da imaju veće i razgranatije socijalne mreže od onih koji internet ne koriste. Isti autor navodi istraživanje sprovedeno u Sjedinjenim Državama, čiji osnovni nalazi upućuju da internet-komunikacija ima povoljnu ulogu u prihvatanju queer identiteta kod muških homoseksualno orijentisanih tinejdžera. Podjednako, internet-komunikacija igra značajnu ulogu u formaciji LGBT zajednica i identiteta njenih članova u tradicionalno-patrijarhalnim društvima. Istraživanja na Tajvanu i Južnoj Koreji, društvima u kojima se do kasnih devedesetih održao sistem vrednosti utemeljen na strogom heteronormativu, pokazala su da je internet imao krucijalnu ulogu u konstruisanju queer identiteta, paralelno doprinoseći njegovom održavanju i daljem transponovanju u realne socijalne okvire. Danas, Taipei ima daleko razvijeniju LGBT scenu nego deset godina ranije.

STATISTIKA

Iako sa malim brojem korisnika interneta u ukupnoj populaciji, Srbija nije izuzetak po tome što većina članova LGBT zajednice prvo proba i skroji svoj queer identitet preko žice, a onda, u znatno manjem broju, počne da ga praktikuje u realnom životu. Ako je suditi po empirijskom istraživanju skromnog obima koje je autor ovog teksta nedavno sproveo među populacijom muških korisnika najposećenijeg gej portala u Srbiji, profil prosečnog srpskog forumaša/oglašivača/korisnika chat-a ima sledeće karakteristike: Prosečni posetilac je najverovatnije iz Beograda ili iz ostala dva-tri veća grada u Srbiji; mlad je - starosti od 25 do 29 godina; obrazovan, ali u rukama još ne drži diplomu, možda baš iz razloga što u proseku provede od jednog do tri sata dnevno (kumulativno posmatrano ovo čini značajan fond časova na godišnjem nivou) surfujući po različitim gej portalima. Najveći broj korisnika živi u okrilju domaćinstva koje deli sa bližim ili daljim rođacima. Imajući u vidu da svoju seksualnu orijentaciju krije, nedostatak ličnog prostora može biti uzrok izleta u etar.

Prosečni učesnik izbegava da posećuje mesta gde se okupljaju pripadnici LGBT populacije, dakle gej klubove i kafiće. Isto tako, za pro-

sečnog korisnika „Karađoka“ nije mesto gde bi sklapao nova poznanstva. Prilično neočekivano, bar sudeći po broju seksualnih partnera sa kojima je stupio u odnose u prethodnih šest meseci, prosečni korisnik nije promiskuitetan. Broj partnera u pomenutom periodu kreće su u rasponu broja prstiju na jednoj ruci. Nalaz tako destabilizuje prilično ukorenjenu sliku promiskuitetnog homoseksualca koji je uvek u potrazi za plenom. Ili je možda slučaj da su novostasale generacije probirljivije u odnosu na njihove prethodnike?

Kada je na forumu ili chatu, ne prezentuje ili ne šalje svoju sliku onima sa kojima komunicira. Malo je slobodniji po pitanju ličnog predstavljanja. Pre nego što je kupio kompjuter ili otkrio čari koje „gay-srbija“ pruža, imao je vrlo retke ili nikakve socijalne kontakte sa pripadnicima LGBT populacije. Prvo logovanje na portal je važan detalj u njegovoj queer biografiji, a chat-ovanje/postovanje/oglašavanje na portalu je „ground-zero“ njegovih homoseksualnih iskustava. Kada se nađe na portalu, „prosečni“ najveću količinu vremena provede na chat-u, tražeći potencijalne seksualne partnere. Iako je internet inicijalna kapisla homoseksualne karijere, on izbegava da pripiše značajniju ulogu ovom kanalu komunikacije za sopstveno homo-bivstvovanje.

POVRATAK KORENIMA

Svakako, internet sporazumevanje igra bitnu ulogu u životu značajnog dela LGBT populacije u Srbiji. Iako storija sagovornika i Uroševi opisi sadrže elemente fikcije, može se uzeti da ovi opisi na neki način korespondiraju sa tadašnjom homoseksualnom zblijom. Čini se da su nekadašnji avanturizam i hazarderstvo atrofirali među pripadnicima nove sajber generacije, koji konstantno stremeći tehničkom poboljšanju (veća brzina protoka, veći propusni opseg, više kilobajta, multitasking – deset sagovornika paralelno), teže ultimativnoj dildonics utopiji.

Na pitanje može li internet, štrebersko dete začeto u vojnoj kući², svoje srpske korisnike da sačuva od represije, a nizovi jedinica i nula učine da se isti „spoje“ i učini korisnike voljenim i srećnim, bio bih sklon da dam negativan odgovor. U međuvremenu, dok se pomenute jedinice i nule nižu i dok se iščekuje da baka i deka preminu, srpski korisnici će čekati da u privatnosti nasleđenih nekretnina probude homoseksualca u sebi ■

¹ U bukvalnom prevodu orman. Vezuje se za coming out – razotkrivanje; sintagma potiče iz fraze „coming out of the closet“ koja se već ustaljeno upotrebljava u značenju javnog i otvorenog istupanja i afirmisanja vlastite (homo)seksualne orijentacije. Sagledava se kroz dve dimenzije: kao samootkrice i kao manje ili više javna obznana nečije seksualnosti.

² Referira se na internet, pošto je nastao kao čedo naučnog rada upregnutog u uzde vojne industrije Sjedinjenih Američkih Država.

CEMENT

Piše: Goran Cvetković

MANJAK RADOSTI

Pregled 42. Bitefa

Podimo od kraja, od dodele nagrada na ovogodišnjem Bitefu. Prvo je u zagušljivoj i napetoj atmosferi u podrumskom foajeu Pozorišta na Terazijama, dok smo pili loše vino i čekali proglašenje, prostrujala vest da je Politikinu nagradu dobio Martaler za *Manjak prostora*. Setio sam se kako sam bio ljut na taj žiri prošle godine jer je dodelio nagradu jednom nemačkom reditelju za kalkulant-sku predstavu *Magbeta*. Ali moja sreća zbog Martalera bila je kratkog veka, jer već prvi izveštaj o nagradama zvaničnog žirija potpuno me je porazio. Naime, Grand pri „Mira Trailović“, glavna nagrada Bitefa, dodeljena je opet Gebelsu za jedan žalosni likovni hepening sa dekorom koji se mrda i svira, dok je Specijalna nagrada dodeljena jednom nesuvislom minimalističkom belgijskom baletskom duo kalamburu *Možda zauvek*, na temu: „Ja te volim a ti me ne gledaš“.

MUČENJE PUNIM MEHUROM

Festival je imao i naslov: *Tragikomedija - tragedija našeg vremena*. Kakav naslov takav i Bitef, skoro kičerski. Najispraznija bila je predstava iz Litvanije koju je režirao poznati glumac-reditelj Alvis Hermanis, koji je i pobedio pre par godina sa jednom sličnom kičericom o životu staraca u ovoj bivšoj Sovjetskoj republici. Ovoga puta nam je prikazao *Sonju*, jedno pisanije Tatjane Tolstoj. Dva glumca su nas toliko terorisala u skoro sat i po glumatanja, izvodeći kojekakve burgije primerenije zabavi navinih umetnika na prijemnom ispitu za osnovnu školu glume, da smo se jedva vratili kući koliko smo bili izmučeni. Što je najgore, beogradska publika bila je uglavnom oduševljena tom ljigavom tele-novelom o jednoj, ružnoj i smešnoj devojci dobrog srca, koju igra jedan plečati đilkoš. On se sve vreme uspija i prevrće očima kao da mu se ide u WC, a ne sme da traži da ga puste sa časa.

SLET ZA OTVARANJE, DETE ZA ULAZNICU

Bitef je ponovo otvoren jednim igrackim spektaklom veštih atleta, koji bi bolje prošli na nekom cirkuskom festivalu gde bi imali dostojne takmace u vratolomijama. To se zvalo *Manje više beskonačno*, i dovoljno pretenciozno i dovoljno besmisleno, da može da učestvuje na bilo kom svetskom festivalu i da ostane neprimećeno.

Još jedan kuriozitet ovog festivala bila je predstava za bebe do jedne godine starosti, *Baby drama*. Nju nije mogao da gleda niko ko nema da pokaže dete tog uzrasta kao prilog uz ulaznicu. Priruč-

Cvet za Jovana Ćirilova

no dete nisam imao, pa nisam bio te sreće da vidim spektakl, ali oni koji su ga videli ocenili su ga najbolje, pa je ta predstava dobila Nagradu publike.

PASTIRI ŠMINKERI I HARDKOR BERTI

Od domaćih komada prvi je prikazan *Car Edip* iz Narodnog pozorišta, u adaptaciji i režiji Vide Ogjenović. Izvorni Sofoklo je ipak nadvladao, pa smo na kraju gledali antičku fabulu u savremenim kostimima. Nesporazum je nastao kad ljudi u konfekcijskim šik odelima izgovaraju reči Sofoklovih pastira, što posebno važi za lik proroka koji dominira političkom scenom i konferencijama za štampu Vlade i Predsednika, koji je i Car zvani Edip.

Tek je Andraš Urban izazvao mnoge nesporazume svojim komadom *Breht - the hardcore mashine* u

izvođenju pozorišta Kostolanji Deže iz Subotice. Ovde nije bilo jasno šta je tu Breht, iako su se čitali neki tekstovi za koje kažu da su Brehtovi a mogli su biti bilo čiji, toliko su besmisleni i uopšteni. U tom komadu koji je nazvan *modernim eksperimentom*, četvoro glumaca snalaze se po sceni u do zla boga nespretnim kostimima, koje srećom vrlo brzo poskidaju i pokažu svoja lepa mlada tela, i tako, na po desetak sekundi, stvaraju neke slike koliko nemaštovite toliko neasocijativne, koje treba da nas podsećaju na *rat*, *nasilje*, *osvajanje*, *podjarmljivanje* (!?).

ŽITO U KUKOLJU

Ipak, bila je i jedna ozbiljna predstava za koju smo i pre Bitefa mogli znati da će biti najbolja, ali nismo mogli biti toliko cinični da pretpostavimo da će biti i jedina predstava koja nešto vredi na celom festivalu. U pitanju je naš poznanik Kristof Martaler, sa svojim matičnim pozorištem iz Lozane, koji je prikazao svoj autorski komad *Manjak prostora*. To je istinita i upečatljiva farsa o lekarima, bolnicama i trgovini organima, o veselom umiranju u zapadnoj civilizaciji koja se bavi proizvodnjom smrti pod firmom da leči, oživljava i popravlja svet. Ironično, istinito, pametno i vešto. Ali za naš Bitef predstava reditelja Martalera nije zaslužila ni da bude pomenuta. Srećom da je žiri lista Politika, suprotno svom negativnom renomeu, nagradio ovu predstavu i pokazao da u Beogradu još ima ljudi sa zdravom pameću.

ČAROBNJACI I ŽRTVE APARTHEJDA SPASILI DAN

Bilo je nekoliko dodatnih programa na Bitefu ove godine (Bitef Polifonija i Show Case), na kojima je prikazano nešto radionica i nešto amaterskih predstava. Prava stvar bio je preposlednji dan, nazvan „Istina u pozorištu“. Počeo je u 11h u Okružnom zatvoru, gde je jedna grupa izvođača-zatvorenika na lečenju od narkomanije (grupa se zove *Čarobnjaci iz Oza*) prikazala radioničarsku predstavu *Čiji si ti Petre*, u organizaciji NVO Aps-art. Mladići su u sali zatvorske biblioteke za svoje sapatnike i nas nekoliko sa strane, uz prisustvo vaspitača i psihologa, izveli jednostavnu priču o jednom Petru koji dolazi u zatvor i prolazi kroz mučilište paralelnih grupacija moći. Ta dokumentarnost je iskrena i bolna, a ipak nosi plemenitu veru u mogućnost promene pojedinca i sveta. Vrhunac toga dana bilo je gostovanje pozorišne trupe iz Južne Afrike koja nam je odigrala *Istinu u prevodu*, predstavu o kažnjavanju i praštanju, o mogućem dijalogu žrtava i dželata koji se u njihovoj zemlji zvao „Forum praštanja“. To je bio autentičan pokušaj da se krivci sretnu sa rođacima žrtava i da im objasne kako su i zašto ubili, osakatili, mučili. Trupa glumaca, i crnih i belih stanovnika Južnoafričke Republike, igra ovu predstavu kao rekonstrukciju stvarnog događaja čiji je inicijator bio sveštenik Dezmund Tutu. Zanimljivo je da glumci igraju novinare i prevodioce, tako da se sva ta bolna sećanja preživelih i porodica stradalih, kao i ispovesti zlikovaca, prenose posredno, da bi se uopšte mogla podneti. Sami glumci su toliko posvećeni svojoj plemenitoj misiji da zrače jednostavnom toplinom razumevanja i snagom dobrote, a njihovi široki osmesi i snažna afrička muzikalnost obasjavaju gledalište.

O POBEDNICIMA I PORAŽENIMA

Poslednjeg dana festivala prikazani su Eshilovi *Persijanci*, u prepevu Hajnera Milera i u režiji Dimitra Gočeva. Ovo je prvo delo poznato u istoriji koje je napisao pesnik i ratnik pobeđničkog, grčkog naroda, o pobeđenim Persijancima, ali tako da pokuša da razume najveće neprijatelje i da to razumevanje predstavi stanovnicima Atine tek izašlim iz mukotrpnog i dugotrajnog rata. Nema trijumfalizma nad pobeđenima, već se analizira sklop okolnosti koji je doveo do rata i analizira se kako je i zašto taj rat izgubila tako snažna vojska velikih vojskovođa, oca i sina, Darija i Kserksa. U režiji Gočeva mi gledamo bolnu istoriju pojedinaca uhvaćenih u raskoraku nada i mogućnosti, koji još ne umeju da se sažive sa porazom.

NEPOMUĆENA NADA

I tako, prošao je još jedan Bitef od koga smo mnogo očekivali, koji je bio najavljivani i najavljivani još od juna meseca, a na kraju – ispalo je jedno banalno i poražavajuće *puć!* Zašto je selekcija ove godine bila tako loša, nije sasvim jasno. Nije to bila baš toliko loša godina u evropskom pozorištu, ali svakako da se ukusi selektora 42. Bitefa ne poklapaju sa ukusom onog dela gledalaca kome i sam pripadam. Da nije bilo Dimitra Gočeva u zvaničnoj selekciji i preposlednjeg dana festivala, Bitef bi ostao festival jedne predstave. I džaba onda i broj festivalskih aktivnosti i razne radionice i razni prijemi i kokteli na atraktivnim mestima. Nadajmo se da će ovo biti poslednji ovako loš i pretenciozan Bitef ■

ŠTRAFTA

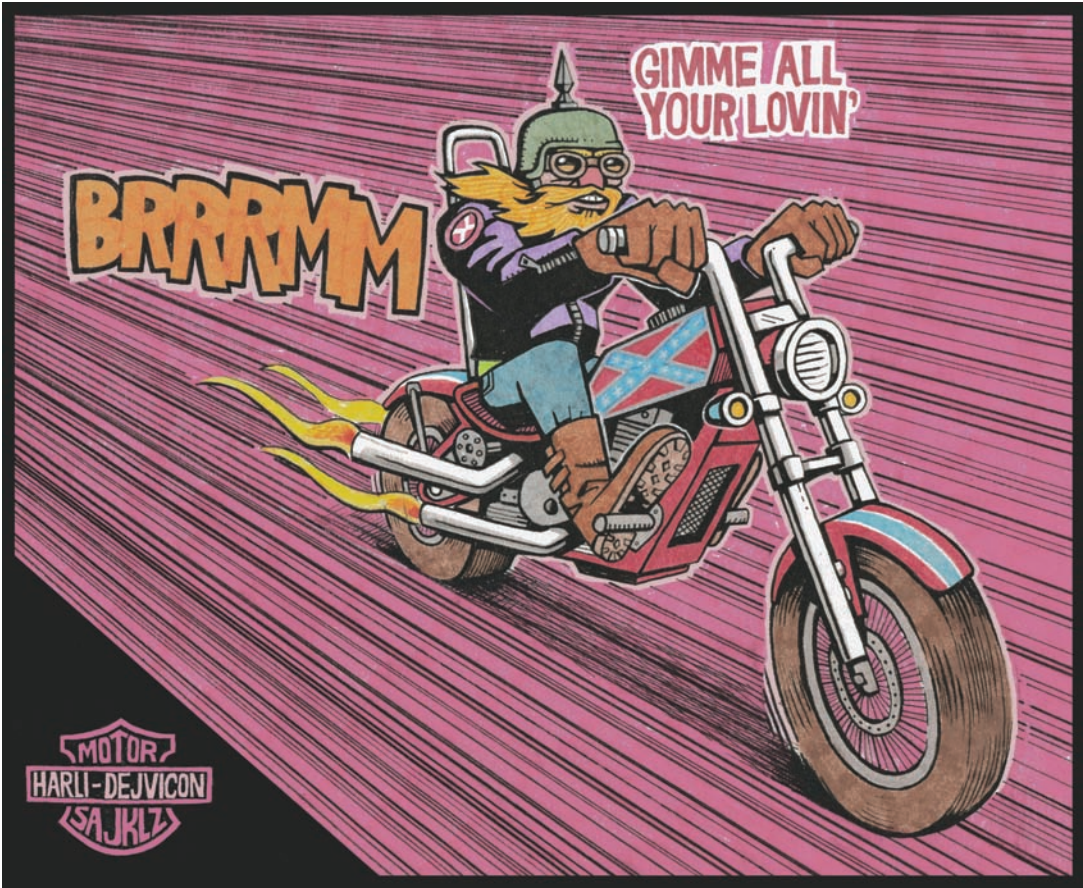
Piše: Kristina Rac

KRVOTOK OD BENZINA

Nevidljiva subkulturna zajednica Vojvodine

KRAJ BEJBI?

Filmovi o bajkerima su nas naučili da su *motoraši* glomazni ljuti momci koji pivsku flašu otvaraju zubima i staklom jedni drugima razbijaju glave. Na tako nešto se neupućen čovek pripremi kad pođe na moto-susret u Mužlju – predgrađe Zrenjanina. Inače, status Mužlje predmet je stalne diskusije u opštini. Zvanično je mesna zajednica, ali po mišljenju većine stanovnika kako Mužlje tako i Zrenjanina, predstavlja posebno naselje sa oko 10.000 stanovnika, mahom mađarske nacionalnosti. Međutim, ono što me je dočekalo bili su veseli ljudi u kožnim pantalonama, prslucima i čizmama, spremni za razgovor o muzici i motorima, pivo po veoma pristupačnoj ceni, dobar koncert hard-rok bendova uz neprestano turiranje motora i uz poneku

nikolakorac.blogspot.com

manju eksploziju auspuha (namerno izazvanom), čisto radi potpunijeg ugođaja. Osećam se kao da sam upala na snimanje filma *Cry Baby*, a ceo ambijent podseća na 80-e. Prisustvujem ritualima subkulture za koju bi rekli da joj je već davno došao kraj, ali je iz nekog razloga u Mužlji još živa. I onda saznajem da na moto-susretu ima ljudi ne samo iz cele Srbije, nego i iz Nemačke, Slovenije, Bosne, Austrije, Mađarske... Znači li to da je subkultura bajkera nekako preživela i rat, i izolaciju, i globalizaciju, i da bajkeri uprkos svemu i dalje odlaze da se sretnu sa svojim istomišljenicima, negujući vrednosti koje se nisu mnogo menjale od početaka te subkulture? Organizatori moto-susreta (MC *Road Flyers* iz Mužlje), s ponosom pričaju o tome kako je moto-susret u Mužlji već prerastao prostorije kluba i poljanu koja mu pripada, tako da za veća dešavanja pozajmljuju nekorišćene bašte suseda. „Svako hoće da dođe kod nas na susret, jer...“

MUŽLJA JE POJAM MOTORAŠKE TRADICIJE.“

Mužljanci prate pravilnik patentiranih moto-klubova, od kojih su prvi osnovani 1949. godine u Americi, poznati *Hell's Angels*. Dakle, jedni su od onih koji nose oznaku MC (Motor Club), a ne prosto MK (moto-klub). A taj pravilnik je strog i promovise veoma tradicionalne vrednosti, kao i kodeks ponašanja sa svojih 10 „zapovesti“ na koje se članovi zaklinju, a od kojih prva glasi: „Biti član našeg kluba je čast.“ Nacionalni sastav kluba se otprilike poklapa sa etničkim sastavom sela, i članovi tvrde da nikad nije došlo do svađe na etničkoj osnovi, kao ni na bilo kojoj drugoj. Ko prekrši pravila ponašanja biva strogo sankcionisan – tako je, na primer, jedan član isključen na tri godine, jer je učestvovao u tri motorima. Motor nije za to da se vlasnik pravi važan, nego da ga *mazi* i *pazi* kao simbol cele subkulture, i naravno da služi svojoj prvobitnoj funkciji, tj. da bude prevozno sredstvo. „Ovo je više od hobija, ovo je zavisnost“, kaže nam predsednik *Road*

Flyersa. Iako imati motor nije uslov za članstvo, dozvola za vožnju istog jeste, i mnogi se učlanjuju u klub sa pukom naklonošću ka ovom hobiju i željom za pripadanjem ovoj grupi, a za motor skupljaju novac i delove mesecima. A ono što ih takođe spaja je i zajednički cilj: što više *druženja* i što više *putovanja*. Zato...

PUT POD MOTOR

i pravac Banja Koviljača, Sombor, Sutomore, Sarajevo ili Túrkeve! Predsenik *Road Flyersa* ističe putovanje, upoznavanje, druženje i dočekivanje gostiju kao prvobitne ciljeve ljubitelja motora. Sasvim je drugi osećaj putovati ovako, *s vetrom u kosi* i osećajuć miris puta i dah prirode, nego autom. Motoraši su tradicionalni ne samo što se tiče *povratka prirodi* (mada je ispuštanje gasova iz motora argument protiv ove rusooovske teze), nego i u pogledu održavanja kontakata: glavna prilika za upoznavanje i druženje je moto-susret i eventualno rođendan moto-kluba, ne telefon, ne imejl, niti *My space*. Mužljanci usklađuju odlazak svojih članova na moto-susrete, cilj je da *Road Flyers* bude zastupljen na što više mesta, kao i to da svaki član ima lične preferencije. A kad dođe red da budu *domaćini*, složniji su nego ikada: prvi u Srbiji su došli na ideju motoraškog hostela, i sami ga napravili, gde umorni putnici mogu da nađu osveženje i krov nad glavom, a ulaz na moto-susret je besplatan za sve goste iz inostransva („Kad već prevale toliki put, da ih ne deremo i mi“), gosti u prolazu na moto-reliju kroz Srbiju se dočekuju duplom rakijom na ulazu, pasuljem u bakraču i mekikama. Sa osmehom na licu se prepričava kako su Slovenci, pre nego što su prvi put ove godine došli na susrete u Mužlji, nazvali domaćine da pitaju treba li pozivnica, i kad da stignu. „Nije ovo svadba pa da treba pozivnica, a svako je dobrodošao, u bilo koje vreme“. S druge strane, mada je većina članova mađarske nacionalnosti, s blagim omalovažavanjem pričaju o moto-susretu u matičnoj zemlji, gde je samo uži krug gostiju dobio večeru besplatno, „a ni doček nije kao kod nas“. Ipak, da bi krenuli na neki od moto-susreta zajedno sa svojom lepšom polovinom, moraju da kupe prvo, kako oni to zovu...

„BICIKL“ ZA ŽENE, iako one *nikad neće postati punopravni članovi kluba*. Ma kako to patrijarhalno, a

za neke čak i skandalozno zvučalo u veku ravnopravnosti i emancipacije, po statutu MC žene zvanično ne mogu biti članovi moto-klubova. Na zidu klupske prostorije *Road Flyers* stoji pano sa fotografijama i imenima 46 muškaraca, a u kodeksu ponašanja pod rednim brojem 9 piše: „Naše žene/devojke nisu punopravni članovi kluba, nemaju pravo glasa, ali imaju pravo prisustva na skupštinama kluba, zaslužuju našu pažnju i poštovanje njihovim radom i zalaganjem.“ Shodno tome, njihovi muškarci im kupuju motore ili, što je češći slučaj, vode ih sa sobom na susrete kao suvozače, i uče ih da voze. A žene, iako nemaju prava da nose amblem kluba, aktivno i sa entuzijazmom učestvuju u pozadinskim aktivnostima, od čišćenja, sve do pranja sudova. Mora se pak priznati da je ovo pitanje dominancije i uloge polova mnogo složenije, jer na moje pitanje o njihovoj ulozi u klubu, žene za kotlom u kome se peku mekike uglas su mi odgovorile: „Komandujemo!“ Mora se dakle uzeti u obzir i subjektivna percepcija sopstvene funkcije pre nego što sudimo o patrijarhalnoj dominaciji u moto-klubu, kao i činjenica da je poštovanje tradicije mehanizam da se zadrži *sloga i ime kluba*. U novijim moto-klubovima (MK, ne MC) žene nose amblem na kožnoj jakni, ali ovi klubovi su mnogo neformalniji i kraćeg su veka. Imajući u vidu sve ovo, zapitamo se da li...

TATINE ČERKE I TATINI SINOVI

u današnje vreme žele da se integrišu u ovu scenu, tj. ima li podmlataka među bajkerima. Odgovor je svakako potvrđan, kao što se može videti na bilo kom okupljanju motoraša. Mužljanci se šale da su pod kletvom, jer 90% članova ima ćerke, pa zato zvanično ne mogu da doprinesu prinovi kluba. Ipak, iako su bajkeri skoro sasvim nevidljivi u većim gradovima, u Mužlji mnogi mladi žele da se učlane u klub, jer starije bajkere smatraju uzorima. Njihov i svi moto-klubovi u Srbiji i inostranstvu pružaju neku vrstu *sigurne mreže*, ideal sloge i jasno određenog mesta u subkultu-

ri. Pod pritiskom grada Zrenjanina i urbani-
jih omladinskih kultura, u Mužlji se mladi ra-
dije integrišu u već postojeću scenu, koja im
je i jezički/etnički bliža, nego da se izlažu ri-
ziku neprihvatanja u „város“. „Mi ne možemo
da ih omalovažavamo, samo oni mogu nama
da zavide“, izjavljuje jedna od najmlađih (ne-
zvaničnih) članica *Road Flyers*. A sa *tatinim*
sinovima koji dobiju motor za 18. rođendan,
uglavnom „kineza“, nema šta da se raspra-
vlja: mogu da se kandiduju za članstvo, pa će
se videti da li su spremni za stroga pravila MC.
Kandidati su pre punopravnog članstva pod
prismotrom godinu ili dve, za koje vreme no-
se samo pola amblema na leđima kožnog pr-
sluka. Treba tek da pokažu svoju privrženost
vrednostima kluba, a to su uzajamno pošto-
vanje, poštovanje kluba i motora (zato su oni
što svoje motore podešavaju da auspuh eks-
podira na marginama subkulture, iliti *kafe*
motoraši, jer „ko zaista voli svoj motor, taj ga
ne uništava na taj način“). Nije problem ni
ako su iz Zrenjanina, zaslužni mogu postati
članovi bez obzira na mesto boravka, a sva-
kako je „Zrenjanin predgrađe Mužlje“, kako je
poznato svim motorašima u zemlji i svetu ■

Oče vaš

Tutorski oglas posvećen nepriznatim
sinovima očeva nacije, koji doživljavaju
napad sladostrašća kad ih tatice išiba
hrisovuljom zato što su virili pod
suknju majčice Srbije, a posebno
Marinku M, infantu ovdašnjem.

- ♂ Bog Otac Nacije, na komad i na kilo
- ♂ Putujte rajskim predelima,
sa očevima izvan svakog zla
- ♂ Otac bez poklopca,
za majke i domaćice
- ♂ Besmrtni otac, sposoban
da vas i mrtav zafrkava
- ♂ Figurica oca – porcelan,
glina, olovo
- ♂ Analni otac za oralnu upotrebu
- ♂ Otac u tubi sa ukusom jagode
- ♂ Celodnevni boravak za
očeve predškolskog uzrasta
- ♂ Kratki kurs oceubstva sa
praktičnim primerima
- ♂ Falusni otac od čvrstih materijala,
dužine i do 30 cm
- ♂ Tata-mata, majstor najstarijeg
zanata, samo za galantnu gospodu
- ♂ Ocevi nadmoći, dolazimo
i u gluvo doba noći
- ♂ Ocevi kuluka, efikasno sredstvo
protiv dizanja motika i kuka
- ♂ Očinski savet vrhovne odbrane
- ♂ In očevina veritas
- ♂ Očevi-kočevi, idealno
za glavu porodice
- ♂ Otac u octu, specijalitet kuće
nasred drumu
- ♂ Infektivna otadžbina - sa oca
na sina
- ♂ Mirotočiva boca svetog oca.

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Miloš Živanović

Sajamsko izdanje

THE HAM-HAM BROTHERS II

Hipotetički slučaj

Vidi *Beton* broj 32 (arhiva Saveta sajma)

*Rano jesenje sivilo pritiska glavnu sajamsku gra-
devinu, uklještenu između olovne reke i asfaltnog
bulevara. Velika i usamljena kao nekropola, gra-
devina budi reminiscencije na stari sajam, koji se
u sadašnjosti pretvorio u servis za automobile.
Dve prilike, dva Maldorora uvijena u kabanice kli-
ze u utrobu zgrade. Privučeni su pulsiranjem zr-
na zakopanog u centru, zrna koje će uskoro još
jednom procvetati, u ovogodišnji Sajam taštine.
Ali, više ništa nije kao lani. Šta se to dogodilo?*

Dagi Ham-Ham: Bato, ti si?

Zoksi Ham-Ham: Ja sam, ko bi bio. Ja sam koji sam.

Dagi: Znao sam! Svetle ti oči u mraku.

Zoksi: Tiše, ja sam inkognito, u svojstvu Savet-
nika.

Zoksi: Može, brate, sve za Srbiju. Samo reci.

Dagi: A gde ću ja da objavljujem knjige kad ode
direktor?

Zoksi: Misliš na čuveno egzistencijalističko pi-
tanje: „Šta će biti sa mnom kada ode Ljuši?“

Dagi: E, to!

Zoksi: Trebalo je ranije da vodiš računa. Vidiš,
recimo, moj slučaj. Bio sam ja Savetnik i pre, a
biću i posle. To ti je sudbina – Lepše je sa Savet-
nikom. Moraš da budeš deo usuda, a ne da se
trešeš zbog direktora.

Dagi: A šta ću, bato, kad ja drugojačije leviti-
ram. U mojem filozofskom kanonu sudbina do-
ma je vazda prva. A još me i „zasušnjuju jeze
zlatarskih bregova“ i...

Zoksi: E, počecu i ja da se krstim.

Dagi: ...i ni na šta drugo ne mogu da mislim, do
na hrisovulju i anđele.

Zoksi: Obrati se onda anđelima, što mene daviš?!

Poslednja ponuda za Frankfurt

Dagi: I ja sam inkognito, u svojstvu Pesnika iz
udžbenika.

Zoksi: Blago tebi. 'Ajmo dublje u mrak.

Dagi: Vulfi još nije stigao, treba da ga sačeka-
mo.

Zoksi: Vulfi ovog puta ne dolazi, idemo.

Dagi: Kako to, gde nam je bata?

Zoksi: Izgubio se negde u kanalima medijske pa-
žnje i elektriciteta, i zameo trag. Možda se javi
posredstvom video linka, iz podruma Teslinog
muzeja na Devičanskim ostrvima.

Dagi: Au, kakav čovek, blagosloven!

Zoksi: Aha, finansijer, štediša, brz kao struja,
blagosloven, naročito u Bosni.

Dagi: Amin! (krsti se x3)

Zoksi: Samo te palim, smiri se.

Dagi: Dobro, miran sam. Nego, bato, hteo sam
nešto privatno da te pitam, treba mi savet.

Zoksi: Jao, što baš mene?

Dagi: Pa ti si Savetnik, koga ću drugog.

Zoksi: Ja sam mnogo više od savetnika, ali bu-
dite blaženi u neznanju.

Dagi: Amin! Blažen sam! Blažen! (krsti se x3)

Zoksi: Blažen, blažen i ne baš tako tražen.
Aman, čoveče, umiri se, šta si se razmahao.

Dagi: Umiren sam. Ali daj mi savet! Treba mi tvo-
ja reč!

Zoksi: Ili možda „nereč“?

Dagi: Reč! Reč!

Zoksi: A je l bi reč „gornju“ ili reč „donju“?

Dagi: Pa, ja bih „gornju“, ako može.

Dagi: Nemoj, bato, ne znaš kako je to. Kada ode
Ljuši, nad Kraljevom živa vatra seva! (krsti se x3)

Zoksi: Čuti, bre, šta ti je! Ode mi ugled u minus
zbog tebe!

Dagi: Dobro, neću više.

Zoksi: Što se toliko uzbuđuješ? Možda te ovaj
novi direktor poštedi, ipak si ti Pesnik iz udžbe-
nika. Možda i njemu fali 15% ili više duše.

Dagi: Ne znam, bato. Plašim se da se nadam. Taj
novi je malo... čudan. Pravo da ti kažem, ja bih
rekao da je on neki vanzemaljac.

Zoksi: Au, čoveče, ti si baš zabrazdio... Nije on
vanzemaljac, veruj mi. Samo je kadar iz one ma-
le sekte što odbija da prizna kom se bogu moli.

Dagi: Pa to ti pričam. Oni su vanzemaljci, iz „ne-
zemlje“. Znaš ono kad je bilo, profesor Jevrej-
in, profesor nije Jevrej-
in, profesor Erikson i vruum,
profesor uskoči u raketu i nestade, ko sad naš
bata Vulfi. (krsti se x3)

Zoksi: Ej, ti stvarno misliš da čovek mog kalibra
i neophodnosti nema pametnija posla nego da
razglaba o Jevrejima i Marsovcima?

Dagi: Izvini, bato, samo ti izlažem svoju muku.
Ko čovek čoveku i smrtnik Savetniku.

Zoksi: Dobro, oprostiću. A što se tih knjiga tiče,
najbolje da probaš kod Milicka, ako je još uvek
u biznisu. Lepo mu platiš 500 primeraka, on
štampa 30, ti поделиš recenzentima i rodbini, i
svi srećni.

Dagi: Nemoj, bato, te „nereči donje“, ko Boga
te molim! Malo je 30 kom, malo za nagrađiva-

nog Pesnika iz udžbenika. A kamo onorar kod
Milicka?

Zoksi: Honorar?!

Dagi: Pa reko, ti si sad Savetnik... visoki... znaš
kako to ide.

Zoksi: Ček, ček, nešto te ne razumem. Je l ti to
meni nudiš mito?

Dagi: Ama, ništa je ne nudim, nego tražim!

Zoksi: He-he, našo si crkvu de češ boga moliti.
Znaš kad češ da dobiješ honorar? Ha-ha!

Dagi: Nemoj, bato, te „nereči donje“, ne valja
se. (krsti se x3)

Zoksi: A ti bi i „nereči gornje“ i honorar? A ova-
mo nja nja zavičajne slike nja nja kolektivne sli-
ke nja nja teritorija zemlja nezemlja...

Dagi: Baatooo!

Zoksi: Ne urlaj, bre, jesi normalan! Na Savetnika
dižeš glas?

Dagi: Ne ja. (krsti se x3)

Zoksi: Tako te volim. Nadam se da ti je sa-
vet pomogao, pošto treba da ti otkucam
račun.

Dagi: Znaš, ja bih više voleo, iz duše, da
mi ti štampaš knjige.

Zoksi: Što odmah ne kažeš, bato! (vadi
notebook iz kabanice) Sad ćemo oma sve
da izračunamo.

Dagi: Bato, neka si blagosloven! I pro-
mocije ti da mi radiš. (krsti se x3)

Zoksi: Ma može, ček samo da vidim, di-
zajn, prelom, štampa, marketing, pro-
mocije... Hoćeš na promocijama šljivu i
lozu ili viski i džin?

Dagi: Pa, ja bih oba kompleta, ako može.

Zoksi: Ma može! Evo sad će cifra, evo je
ide... 1.000.000 dinara za 300 primera-
ka. Daj ruku!

Dagi: Milionče?

Zoksi: Jes, milionče.

Dagi: Odakle mi?

Zoksi: Daće novi direktor.

Dagi: Hoće?

Zoksi: Ma hoće. Ako neće, prodaj stan.

Dagi: Neka ga stan, bato, daće direktor.

Zoksi: Daće, od Srbije, za Srbiju!

Dagi: Za dušu, za „jaganjčara“ i „krotkog golu-
bara“! Amin! (krsti se x3)

Zoksi: Dobro je, smiri se.

Dagi: Uh, miran sam. A ko će da me prevodi?

Zoksi: Eh, ko će da će, jadna mu je majka... Vidi
ovako, za još 500 tisuća preko, prevodim na 38
jezika i organizujem bdenje u Hramu.

Dagi: O, nebesa! Nisi ti tek tako Savetnik!

Zoksi: Nisam, nisam. Nisi ni ti tek tako Pesnik...

Dagi: Da krenem ja oma kod onog novog, da mu
recitujem? Pa ako je i vanzemaljac, neka mu je
prosto.

Zoksi: Aleluja, kreni polako, vreme je. Skoncen-
triši se i pazi šta radiš, nemoj da uplašiš čoveka.

Dagi: Neću, bato, ne brini. Biću taktičan. Ako ne
budem, dabogda me izela rupa teritorijalna...

Zoksi: Samo ti guraj, ja sad žurim. Idem da se
vozim... Mnogo volim da se vozim! Teram Kliju
200 na sat!

*Zoksi turira mašinu na bulevaru ispred sajamske
građevine. Zakukuljena prilika maše sa vrha hale.*

Dagi: Baatooo! Ej, bato! A je l može i Frankfurt?

Zoksi: Ne brini, bato, biće i Frankfurt i sve što
đaku treba.

*Zrno pulsira u dubinama dvorane dok braća ne-
staju u jesenjoj izmaglici, jedan u vidu anđeoske
seni boje starog zlata, drugi u vidu lisičijeg repa
boje novog zlata ■*